

Henryk Bogacki

"Die Glaubensverständnis bei Johannes Duns Scotus", Ludwig Walter, München-Paderborn-Wien 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 39/3, 184-185

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mowi i swoistemu imperializmowi kościelnemu, przeciw tłumieniu inicjatywy pozostałych członków Ludu Bożego. Problem wyrażania i uwzględniania opinii publicznej w Kościele nie został jeszcze ani teoretycznie ani praktycznie rozwiązany.

Autor daleki jest od obarczania odpowiedzialnością za obecny kryzys autorytetu w Kościele tylko przedstawicieli hierarchii. Odpowiedzialność tę w równym stopniu ponoszą wszyscy wierni, którzy do niedawna wcale nie wykazywali zainteresowania tymi problemami ani nie angażowali się w życie Kościoła.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Nennt euch nicht Meister. Die Autorität in einer sich wandelnden Kirche. dzieło zbiorowe, Graz-Wien-Köln 1968, Verlag Styria, s. 232.

Książka stanowi niemieckie tłumaczenie dzieła zbiorowego autorów angielskich zajmujących się niezwykle aktualnym problemem rozumienia władzy kościelnej. Poszczególne artykuły zostały wygłoszone we wrześniu 1967 r. na kilkudniowym spotkaniu poświęconym problemom odnowy Kościoła według wytycznych II Soboru Watykańskiego. Dziś nie kwestionuje się konieczności istnienia władzy w Kościele, lecz trwa dyskusja nad sposobem pojmowania jej natury i właściwego — obecnie mówi się „wiarygodnego” — jej sprawowania. Zarówno sobór, jak mozolna realizacja jego uchwał nieustannie zmuszają do krytycznych refleksji na ten temat.

Tematykę dość dokładną określają tytuły poszczególnych artykułów: Robert Murray SJ, *Autorität und der Geist im Neuen Testament* (s. 25—55); Peter Harris, *Das Lehramt und die christliche Wahrheit* (s. 57—94); Nicholas Lash, *Priester oder Presbyter* (s. 95—128); Theo Westow, *Die sich wandelnde Form der Institution* (s. 129—167); Franz Josef van Beeck SJ, *Die Praxis des Gehorsams und der Autorität in der holländischen Kirche* (s. 169—194); John Dalrymple, *Der heilige Geist und die persönliche Verantwortung* (s. 195—226).

Autorzy w kwestii rozumienia władzy hierarchicznej zajmują pozycję podobną do wyrażonej przez J. McKenzie w powyżej omówionej książce. Kościół pojmują jako Lud Boży zgromadzony w braterskiej wspólnocie, której jest udzielony Duch Święty nie ograniczający swej działalności do hierarchii. Słowa Chrystusa wybrane jako tytuł książki są znamienne dla stanowiska autorów. Władzę kościelną ich zdaniem można sprawować jedynie w duchu prawdziwej miłości i faktycznej posługi dla dobra wszystkich, co dozwala wiernym swobodnie wypowiadać własne zdanie. Jedność w Kościele osiągać należy drogą uzgodnienia w duchu prawdziwej wolności poglądów i postępowania, a nie przez zewnętrzny przymus narzucający jednolitość. Zamieszczone sprawozdanie o nowych formach sprawowania władzy w Kościele holenderskim dostarcza przykładu praktycznej realizacji wysuwanych w książce postulatów teoretycznych.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

LUDWIG WALTER, *Das Glaubensverständnis bei Johannes Duns Scotus*, München-Paderborn-Wien 1968, Verlag Ferdinand Schöningh, s. 153.

Na temat rozumienia wiary przez Dunsa Szkota ukazało się nie- mało rozpraw i studiów specjalnych. Problemowi temu poświęcono również sporo miejsca w dziełach zajmujących się historią teologii aktu wiary w średniowieczu. Najczęściej posługiwano się uproszczonym przeciwstawi-

niem „woluntarystycznej” koncepcji wiary u Szkota „intelektualistycznym” jej pojmowaniu przez św. Tomasza z Akwinu. Brakowało dotąd historycznego studium uwzględniającego rozwój poglądów Szkota na akt wiary, unikającego jednak łatwego „porządkowania” wypowiedzi Dunska w myśl schematów dominujących do niedawna w analizowaniu tego zagadnienia.

Obecnie Ludwig Walter kwestię tę omawia obszernie i szczegółowo. Analizuje poszczególne etapy kształtowania się poglądów Szkota, wykazuje ich rozwój i związek z innymi punktami nauki Doktora Subtelnego. Dzięki temu udaje się Walterowi skorygować wiele opinii zwyczajowo powracających w literaturze na temat teologii aktu wiary Dunska Szkota.

Historia teologii coraz silniej zwraca uwagę na to, że problematyka teologiczna Lutra i jego poglądy nie stanowią abosolutnej nowości, lecz pozostają pod wpływem scholastyki, zwłaszcza jej form schyłkowych. Poznanie pozycji Dunska Szkota w kwestii analizy aktu wiary umożliwia głębsze wnikięcie w ducha teologii XIV i XV wieku.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

HERMANN-JOSEF POTTMEYER, *Der Glaube vor dem Anspruch der Wissenschaft. Die Konstitution über den katholischen Glauben „Dei Filius” des Ersten Vatikanischen Konzils und die unveröffentlichten theologischen Voten der vorbereitenden Kommission*, Freiburg-Basel-Wien 1968, Herder, s. 518 + 106*.

I Sobór Watykański nie cieszy się obecnie popularnością, gdyż sprawia wrażenie ciemnego tła, na którym jaśniej występują rozmiary współczesne odnowy teologicznej. Obiegowe spojrzenie na sobór opiera się jednak nie tyle na rzeczywistej znajomości jego przebiegu i wyników, ile na jednostronnym wykorzystywaniu jego uchwał przez teologię ostatniego stulecia. Jesteśmy skłonni obecnie przypisywać temu soborowi to, co często bywało tylko wypaczeniem jego właściwego sensu i znaczenia. Rzeczowe badanie przed ostatniego soboru było do niedawna utrudnione fragmentaryczną znajomością zasobów archiwów watykańskich. Dopiero w ostatnich latach ukazują się studia dokonujące głębszej analizy Vaticanum I, lecz dotyczą tylko konstytucji dogmatycznej o Kościele *Pastor aeternus*. Wyczerpującego opracowania konstytucji dogmatycznej o wierze katolickiej *Dei Filius* dostarcza wreszcie książka Pottmeyer'a jako pierwszy od roku 1895 komentarz do tej konstytucji¹.

W przeciwieństwie do podobnego studium na temat konstytucji *Pastor aeternus*² autor nie przedstawia kolejnych etapów powstawania konstytucji *Dei Filius*, lecz nakreśliwszy tło historyczne soboru i jego założenia, kolejnym rozdziałem po rozdziale analizuje całą konstytucję. Szczególne znaczenie dla pracy posiadają dotąd nieopublikowane *vota* konsultorów Komisji Teologicznodogmatycznej J. B. Franzelina SJ i J. Pecci'ego. Można by wzięcznym autorowi, że w załączniku liczącym ponad sto stron udostępnił *vota* czytelnikowi.

Trzy wstępne rozdziały książki tworzą tło historyczne i teologiczne I Sc

¹ Por. Th. Grandérath, *Constitutiones dogmaticae sacrosancti oecumenici Concilii Vaticani ex ipsis eius actis illustratae atque explicatae*, Freiburg 1892; J. A. Vacant, *Études théologiques sur les Constitutions du Concile du Vatican d'après les Actes du Concile*, Paris-Lyon 1895.

² Por. U. Betti, *La costituzione dogmatica „Pastor aeternus” del Concilio Vaticano I*, Roma 1961.